

Показники кількості базофілів та нейтрофілів у крові собак дослідних та контрольних груп не мали статистично значущих відмінностей.

Висновки. 1. Зміни в лейкоформулі хворих на моно- та мікстінвазії собак характеризувалися зростанням кількості еозинофілів на 16,4–20,3 % ($P < 0,05 \dots P < 0,001$), лімфоцитів на 12,2–13,3 % ($P < 0,05$) та моноцитів на 16,4 % ($P < 0,05$).

2. Зі зростанням співчленів в паразитарній асоціації тяжкість змін в лейкоформулі інвазованих собак поступово наростає.

БЛЯ ВИТОКІВ АГРАРНОЇ ОСВІТИ ДНІПРОПЕТРОВЩИНИ 1930-х рр. (до 90-річного ювілею кафедри фізіології, біохімії тварин і лабораторної діагностики ДДАЕУ 1935-2025)

Кулішенко О.М.¹, Давиденко П.О.¹, Масюк Д.М.¹, Радзиховський М.Л.², Дишкант О.В.²

¹ *Дніпровський державний аграрно-економічний університет, м. Дніпро, Україна*

² *Національний університет біоресурсів та природокористування України
м. Київ, Україна*

1980oleg.80w@gmail.com

Актуальність. Перекося та авантюризм у здійсненні політики колективізації призвели до жахливих наслідків таких як Голодомор 1932-1933 рр. та сильний занепад сільського господарства України. Не виключенням стала і Дніпропетровщина, яка завжди мала розвинений аграрний сектор. Виправляти наслідки цієї політики взявся секретар обкому партії Дніпропетровщини Мендель Хатаєвич (1893-1937), який і був творцем голодомору у регіоні (пізніше партія поглинула того ката, як особу, яка створила культ особистості у місті, ДСПГ навіть між 1934-1937 рр. носив ім'я Менделя Хатаєвича). Було прийняте нестандартне рішення створити у Дніпропетровську сільськогосподарський інститут, який би виправив критичний стан у аграрному секторі. Для цього авральними методами, забравши частину студентів та викладачів Київського зооветеринарного інституту, було перенесено їх на терени міста на Дніпрі створивши тут ДСПГ у корпусах колишнього Катеринославського жіночого єпархіального училища у 1934 році. До Дніпропетровська було переведено ряд талановитих спеціалістів зокрема зоотехніка Ксьондзенка С.П. (1893-1992) та Селеха М.О. (1906-1982) перший був деканом зооінженерного факультету (спеціаліст по штучному заплідненню та відтворенню стада), а другий – першим директором інституту ДСПГ [6]. Для підготовки кваліфікованих спеціалістів зоотехніків-селекціонерів, техніків штучного запліднення та ветеринарних спеціалістів були вкрай необхідні базові кафедри з вивчення фундаментальних дисциплін таких як анатомія, фізіологія та біохімія тварин. Тому однією із перших кафедр ДСПГ було створено у 1935 році кафедру фізіології с/г тварин, якою протягом 1934-1935 рр. завідував професор Архангельський Василь Михайлович (1883-1944) знаний спеціаліст з фізіології тварин і людини учень академіка Івана Павлова [1].

Мета дослідження. Введення до більш широкого наукового обігу історичних джерел, які включають відомості про ранній розвиток аграрної освіти Дніпропетровщини 1930-х рр., зокрема історію кафедри фізіології с/г тварин ДСПГ.

Матеріали та методи. У наших дослідженнях були використані загальні наукові методи аналізу і синтезу та спеціальні методи історико-проблемний, хронологічний, історико-порівняльний, які дозволяють більш рельєфно презентувати етапи становлення аграрної освіти на теренах Дніпропетровщини у 1930-х рр.

Результати досліджень. Створивши новий інститут на схилах Дніпра було необхідно залучати нових спеціалістів для створення його кафедр. Зооінженерний факультет мав на певному етапі розвитку кафедру ветеринарії та зоогігієни, якою завідував професор Розгін Іван Федорович (1897-1972) людина дуже непересічної долі. Займався вивчення біологічної ролі бактеріофагів у життєвих циклах *Bacillus anthracis* та вивчав патологічну фізіологію пістряку (раку), викладав мікробіологію, технологію м'яса, ветеринарію та зоогігієну. Тема докторської дисертації «Роль феномена Гамалеї-д'Ерелля в біології *Bacillus anthracis*». Опонентом його кандидатської дисертації був академік Олександр Богомолець. Іван Розгін був учасником визвольних змагань періоду громадянської війни в Україні (воював у складі Слобідського коша у 1918 році), був проректором з наукової роботи ДСГІ у 1939-1941 рр., у роки війни очолив під час окупації Дніпропетровська 1941-1943 рр. ДУДУ (Дніпропетровський Український Державний Університет). Пізніше після війни проживав у Німеччині потім у США де і помер і місті Детройт де працював у НДІ з проблеми вивчення раку. Автор підручника з Основ ветеринарії та понад 30 патентів та біля 25 наукових праць (це публікації на момент 1938-1941 рр. подальша його наукова спадщина доки недоступна для дослідження зберігається у архіві в США) [2].

Наступна кафедра, яку було створено при зооінженерному факультеті була кафедра фізіології сільськогосподарських тварин, яку створив і очолив у 1934-1935 рр. відомий фізіолог професор Архангельський В.М. Через високу завантаженість (він очолював подібні кафедри ще у двох інститутах) кафедру фізіології тварин ДСГІ очолив у 1936-1941 рр. доктор медицини професор-фізіолог Калмиков Михайло Прокопович, який переїхав у місто з далекого Томська (відомо, що професор у роки громадянської війни був лікарем у армії Олександра Колчака). На кафедрі у той час працювала також його дружина асистент Калмикова А.Ф., яка у 1939 році захистила на базі кафедри кандидатську дисертацію. У роки Другої світової війни сліди проф. Калмикова М.П. та його дружини згубилися. По уривчастим повідомленням він мігрував із вермахтом на захід [1].

7 червня 1937 року асистентом кафедри фізіології с/г тварин ДСГІ було призначено випускника зооінженерного факультету ДСГІ Калініченко Кузьму Васильовича (1906 р.н.) З 01.06.1938 по 01.06.1941 рр. аспірант цієї ж кафедри. У 1938 році аспірантом цієї ж кафедри був Грошов Ілля Моїсейович. Керівником дисертацій обох здобувачів був професор Калмиков М.П. 01.07.1941 року здобувач Калініченко К.В. захищає дисертацію на кафедрі на тему: «Вплив мінеральної частини настоянок із сіна на шлункову секрецію». 04.07.1941 року йому було затверджено звання к.б.н. 03.02.1947 року Калініченко К.В. був поновлений на посаді в.о. доцента кафедри фізіології тварин ДСГІ. З 11.10.1948 по 1951 рр. декан зооінженерного факультету ДСГІ. 1949 року був затверджений у званні доцента кафедри фізіології тварин ДСГІ. Сфера наукових інтересів полягала у вивченні фізіології залоз зовнішньої секреції (молочна, шлункова). З 06.05.1950 по 1953 рр. в.о. завідуючого кафедри фізіології с/г тварин ДСГІ. Готує до захисту докторську дисертацію. Передчасно помер 18.12.1953 року [5].

З вересня 1939 року по 15.08.1941 року доцентом кафедри фізіології тварин ДСГІ працює к.б.н., Халепа Борис Федорович (1910 р.н.). З 1931 по 1939 рр студент та аспірант кафедри фізіології ДДУ. Тема дипломної роботи «Дослідження функціональних особливостей ізольованого нервового волокна». У 1939 році захистив кандидатську дисертацію на тему: «Електротонічні зміни у нерві під впливом ультрочастотного поля УЧП». У роки окупації 1941 по 1943 рр. проживав у селі Паньківка Петриківського району Дніпропетровської області де працював сільським вчителем у школі (зараз село затоплено водами Дніпра після побудови греблі). З 25.09.1944 року був знову поновлений на посаді доцента кафедри фізіології ДСГІ. Викладав курс біохімії на зооінженерному факультеті та курс анатомії з основами фізіології на агрономічному факультеті. З жовтня 1953 року по червень 1955 року виконував обов'язки завідуючого кафедрою фізіології тварин ДСГІ. Сфера наукових інтересів була зосереджена на вивченні впливу різних факторів на вуглеводний обмін тварин. Виконував обов'язки секретаря вченої ради ДСГІ [3].

З березня 1944 року, у шойно визволеному від загарбників місті, відновлює свою роботу ДСГІ і на кафедрі фізіології тварин починає працювати к.б.н., доцент Сич Галина Яковлівна (1910 р.н.) вона ж і в.о. завідуючого кафедрою фізіології тварин ДСГІ. Перед війною вона завершила навчання у аспірантурі та захистила дисертацію на кафедрі фізіології ДДУ (1940 рік) на тему «Вплив ультрачастотного поля на рефлекторну збудливість стовбурової частини мозку». Викладала фізіологію тварин. Сфера наукових інтересів була пов'язана з вивченням морфологічних та біохімічних особливостей крові корів червоної степової породи. У роки окупації (1941-1943 рр.) перебувала у місті Гуляй-Поле Запорізької області. Працювала у ДСГІ з 1944 по 1949 рр. пізніше була звільнена (часто проходила перевірки та фільтрацію, хворіла на сухоти) [5].

Висновки. Біля витоків аграрної освіти ДСГІ стояли відомі вчені-професори у галузі фізіології Василь Архангельський (1883-1944) та Михайло Калмиков. У передвоєнний час при кафедрі була відкрита аспірантура де навчалися три аспіранта та було захищено дві кандидатські дисертації. В подальшому війна сильно знизила науковий потенціал кафедри через брак кваліфікованих спеціалістів, деякі загинули в окупації, деякі емігрували на захід. У відновленому після війни вузі також працювали на кафедрі фізіології тварин доценти-учні проф. Архангельського В.М., але з часом через партійні інтриги зооінженерний факультет було переведено до міста Кам'янець-Подільський у 1955 році і кафедра фізіології припинила своє існування у стінах ДСГІ. В подальшому новітня історія кафедри буде пов'язана із відновленням у 1975 році у складі ДСГІ зооінженерним факультетом та створенням при ньому кафедри нормальної та патологічної анатомії тварин від якої пізніше відокремиться кафедра фізіології та біохімії тварин. Вагомий внесок у створення цих кафедр внесуть доценти Сікачина С.Ф. та Шаптала І.П.

Список літератури:

1. Архівна справа №1 професора Архангельського В.М. Розпочато 25.07.1934 року завершено 27.06.1935 року. Архів ДДАЕУ.
2. Архівна справа професора Розгіна І.Ф. Розпочато 1935 року завершено 1941 року. Архів ДДАЕУ.
3. Архівна справа доцента Халепи Б.Ф. Розпочато 1939 року завершено 1955 року. Архів ДДАЕУ.
4. Архівна справа доцента Сич Г.Я. Розпочато 1944 року завершено 1949 року. Архів ДДАЕУ.
5. Архівна справа доцента Калініченко К.В. Розпочато 1937 року завершено 1953 року. Архів ДДАЕУ.
6. Берестень Ю. Християн Іванович Класен – стандартизатор української (німецької) червоної степової породи великої рогатої худоби // Моє Придніпров'я. Календар пам'ятних дат Дніпропетровської області на 2021 рік: краєзнав. бібліограф. вид. / упоряд. М.В. Шилкіна.– Дніпро: ДОУНБ, 2020. – С. 119–123.